

Før i tiden ble termen brukt for å beskrive noaidenes sinnelag, kanskje også samenes. I dag lever fortsatt begrepet innen psykiatrien, som et kulturbundet syndrom, men har også fått ny betydning.

Om man går på nettet finner man nå ganske mange andre koblinger med ordene arktisk og hysteri. Mange av disse innleggene viser til at klimadebatten om Arktis er blitt helt hysterisk.

Innimellom mener også en og annen synser som bruker koblingen arktisk hysteri at hele klimaforskningen har kommet fram til feil konklusjoner, eller at den har sporet helt av.

Jeg ser på nettet at en politiker annonserer en alternativ klimapolitikk og at vedkommende sier at de kan vinne like mange stemmer på en alternativ klimadebatt som på innvandrerspørsmålet....

Men tilbake til den gamle koblingen mellom sjamaner og det arktiske sjamansinnets følsomhet og hysteriske uttrykk.

Da den nær 100 år gamle noaiden Anders Poulsen i 1793 ble forhørt i Vadsø, forklarte han at han i sin ungdom lærte noaidikunsten av trommen, som han hadde fått fra sin mor. I det første året var han som "vill og gal".

Nicolaus Lundius forteller at den som får "spådomsånden", sjamanånden ville vi si i dag, oppfører seg i et halvt års tid som "rasende".

"Han kan ikke fordra sin hustru, sine barn eller tjenestefolk, men går i ensomhet i skog og mark og fantaserer og tar til seg lite mat".

Den kjente museumsmannen og språkforskeren Asbjørn Nesheim skriver at:

"Ellers får man det inntrykk av at der ofte var særlig følsomme personer eller personer med nevrotiske eller psykopatiske anlegg som ble noaidere. Det er sagt at en person som under sykdomsanfall ble belært av åndene, ble særlig fremragende.

...Initieringsperioden artet seg ofte som en krisetid"...

En gang spurte jeg nå avdøde Mirakel-Mikkel, Mikkel Gaup om dette med arktisk hysteri og om det å være "vill og gal".

"Når man får kraften kan verden bli snudd opp-ned. Så må man bruke kraften og ikke bare jatte", husker jeg han sa.

Om det dukker opp innslag av det psykologiske syndromet arktisk hysteri på Sjamansonen, gjenstår å se.

Ailo Gaup

Asbjørn Nesheim: Om noaiden, samenes sjaman.
Norveg, tidsskrift for folkelivsgransking, 1972

Sitatet fra Nicolaus Lundius finnes i samme artikkel.

http://www.tidsskriftet.no/index.php?seks_id=1070850
Den kommuniserende kroppen, spiseforstyrrelser og kultur.

Arktisk hysteri er her nevnt som kulturbundet syndrom i en artikkel i Tidsskrift for Den norske legeforening.

[Les også om prosessen mot Anders Poulsen](#)

”Harmløs dissenter eller djevelsk trollmann”.